

Évtizedes ismeretek és tapasztalat...

Skultéty Csaba:
A szlovákok és mi egy
kelet-nyugati publicista
szemével,
Kairosz Kiadó, Bp.,
2010.

...áll a 2010. december 31-én 90. életévét betöltött, de napjainkban is tevékeny és fáradhatatlan Skultéty Csaba mögött, aki elismert szakértője a kisebbségi ügyek és a magyar–szlovák kapcsolatok történetének.

Skultéty Csaba közel három és fél évtizedet töltött el a Szabad Európa Rádió szerkesztőségében, majd a magyarországi rendszerváltoztatást követően Budapesten telepedett le. Őt nem a kényszer telepítette át, mint egykoron a felvidéki magyarokat, akik közül maga is származik. A létrejövő Csehszlovákiában – korábban használatos volt a Cseh-Szlovákia forma is – született szerző a nagykaposi elemi iskolai évek után előbb egy évet németül tanult Szepesszombatban a késmárki német tanítási nyelvű gimnáziumba való könnyebb beilleszkedés érdekében – ahol latint, franciát és szlovákot is tanult –, s az első bécsi döntés következtében végül Ungváron érettségizett 1939-ben. Budapesten folytatott egyetemi tanulmányokat, doktori címet szerzett közgazdaságtanból, civilként szovjet hadifogságba került – sikerült megszöknie Foksánból! –, majd közreműködött a csehszlovák–magyar lakosságcsere „lebonyolításában”.

1947-ben menekülnie kellett a hazából, és a Párizsban, majd Bruges-ben eltöltött újabb egyetemi éveit eleinte hírszerkesztője, majd Ambrus Márton néven külpolitikai szerkesztője, elemzője volt a Szabad Európa Rádiónak.

Érdeklődése terében mindig előkelő helyet foglalt el a magyar kisebbségek kérdése, az ún. utódállamokban élők lehetőségei, gondjai: leginkább a szlovákiai – és részben a kárpátaljai – magyarsággal kapcsolatos kérdések érdekelték, az ott élők helyzete volt számára a legfontosabb. Ezt a területet ismerte, ismeri legjobban. Ez derül ki a közelmúltban megjelent kötetéből is, amely egyszerre tekinthető interjúkötetnek, dokumentumközlésnek, illetve tudományos igényű publicisztikák gyűjteményének is.

Az írások kivétel nélkül olvashatóak voltak már korábban; volt, amelyik több mint három évtizede

jelent meg Münchenben, az Életünk hasábjain, míg mások már 2010-es megjelenési dátumot viselnek. Ami valamennyiben közös, az a szerző – máskor interjúalany – hiteles, szakszerű értékelése, helyzetképe az egykori Csehszlovák államról, a mai Szlovákiáról, illetve ezen országok kisebbségi politikájáról.

Magam úgy vélem, hogy a legérdekesebb az az interjúba szőtt, rövid és nagyon szakszerű kép, amelyet Edvard Benešről, a Csehszlovák állam egyik „atyjáról” rajzolt Skultéty Csaba. Ebből kiderül, hogy Beneš számára csak egyetlen dolognak volt igazán jelentősége: szolgálja-e az adott személy, helyzet, alkalom a cseh(szlovák) érdekeket. Életében mindent ennek rendelt alá, s ha kellett, áldozott fel – mint Kárpátalja Sztálinnak történő átadását, hogy cserébe szabad kezét kaphasson a magyar (és német?) kisebbségek „kezelésében” –, mert Benešnek Csehszlovákia volt a legfontosabb.

Skultéty Csaba írásai és a vele készült beszélgetések egy felkészült, a forrásokat jól ismerő és saját tapasztalatokkal bíró, kisebbségi kérdésekben alaposnak mutakozó publicistát mutatnak be. Olyan személyt, aki a jót ugyanúgy meglátja és elismeri, mint a rosszat, és aki úgy véli, lenne mit tenni közös dolgaink rendezéséért.

Írásaiban a bírálat – ide és oda egyaránt – ugyanúgy megtalálható, mint a dicséret és a jövőre vonatkozó tanács: az Európa közepén lévő két kis ország, melynek nemzetei ezer esztendeig képesek voltak együtt élni, talán ismét egymásra találhatnának; tisztelve egymást, de nem fátylat borítva a múltra, hitelesen és tisztességesen bemutatva azt, mert ez a közös érdekünk.

Az immáron kilenc évtizedet maga mögött tudó szerzőnek pedig mit kívánhat a recenzió írója? Legyen a magyar kisebbségek jogaiért továbbra is következetesen kiálló publicista, írjon azok megvalósulásáért sikra szálló cikkeket, és rendezzen olyan kiállításokat – mert olyanokat is rendezett! – még a jövőben, amelyek hitelesen mutatják be a magyar múltat, és adnak példát a jövő nemzedékeinek arról, hogy miért és miként is lehetett Fiume olyan magyar város, ahol a horvátok olaszul beszéltek. Fiume ugyan csak egy volt, de sok más olyan település létezett a Kárpát-medencében, a Magyar Királyságban, ahol a magyar, a cipszer, a tót, az oláh, a rác, a szász és a bunyevác békében és egyetértésben élhetett együtt. Jó lenne, ha ez így lenne napjainkban is!

Szakály Sándor